

THỰC TRẠNG CHĂM SÓC NGƯỜI BỆNH TĂNG HUYẾT ÁP ĐIỀU TRỊ TẠI BỆNH VIỆN C ĐÀ NẴNG, NĂM 2011

Phạm Thị Thanh¹ và cs

TÓM TẮT

Mục tiêu: Mô tả thực trạng chăm sóc người bệnh tăng huyết áp (THA) điều trị tại Bệnh viện C Đà Nẵng, năm 2011.

Kết quả nghiên cứu: - Thực trạng người bệnh cao tuổi tăng huyết áp được chăm sóc và được diễn giải là ở mức độ trung bình: Có 87,8% số người bệnh biết chỉ số huyết áp của mình, 93.5% người bệnh được dùng thuốc hạ huyết áp hàng ngày và 88.9% trong tổng số người bệnh tăng huyết áp được hướng dẫn sử dụng thuốc điều trị tăng huyết áp theo đúng y lệnh của thầy thuốc. Khoảng 70% số người bệnh được hướng dẫn về chế độ ăn uống, vận động, tránh những căng thẳng thần kinh, và phòng ngừa các biến chứng của tăng huyết áp trong tổng số 139 người bệnh được phỏng vấn.

- Một số vấn đề của người bệnh tăng huyết áp cần được chăm sóc và được diễn giải là ở mức cao: 90% người bệnh cho rằng việc uống thuốc hạ huyết áp hàng ngày là cần thiết, 80% người bệnh cho rằng việc nằm nghỉ ngơi tại giường khi bị tăng huyết áp là cần thiết, chỉ gần 60% số người bệnh cho rằng điều dưỡng có vai trò cần thiết trong việc chăm sóc người bệnh tăng huyết áp, 90% số người bệnh cho rằng khi có triệu chứng hoa mắt, chóng mặt, nhức đầu việc cần thiết điều dưỡng cần kiểm tra huyết áp.

Đề xuất: Điều dưỡng và thầy thuốc trực tiếp chăm sóc cho những người bệnh tăng huyết áp cần giáo dục cho người bệnh những kiến thức có liên quan đến bệnh tăng huyết áp.

ABSTRACT

TO DESCRIBE THE STATE OF CARE FOR HYPERTENSION PATIENT AT DA NANG C HOSPITAL, 2011

Phạm Thị Thanh¹ và cs

Objective: To describe the state of care for hypertension patient at Da Nang C Hospital, 2011.

Results: - Current status of elderly patients with hypertension and takes care solution was moderate: 87.8% of the patients have to know your blood pressure index, 93.5% of patients used antihypertensive drugs daily and 88.9% of hypertensive patients are guided to use hypertension treatment according to medical command physician. About 70% of patients advice on diet, exercise, avoiding stress, and preventing complications of hypertension of 139 patients were interviewed.

- A number of hypertensive patients should be cared for and be held resolution is high: 90% of patients taking drugs that lower blood pressure is needed daily, 80% of patients suggest that bed rest is when hypertension is required, only 60% of patients said that nurses have the necessary role in the care of patients with hypertension, 90% of patients said that they have symptoms dizziness, vertigo, headache nursing work needed to check blood pressure.

Proposal: Nurses and physicians directly care for patients with hypertension need for patient education and knowledge related to hypertension.

1. Khoa Nội Tim mạch, Bệnh viện C Đà Nẵng

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Tăng huyết áp là một bệnh mãn tính có nhiều biến chứng nguy hiểm và đang có xu hướng ngày càng gia tăng. Tăng huyết áp nếu không được điều trị đúng và chăm sóc đầy đủ, sẽ gây nhiều biến chứng nặng nề, có thể gây tử vong hoặc để lại các di chứng ảnh hưởng đến sức khỏe, sức lao động của người bệnh và trở thành gánh nặng cho gia đình và xã hội.

Hiện nay tăng huyết áp vẫn chưa được chăm sóc và điều trị một cách đầy đủ ở mọi nơi. Người bệnh tăng huyết áp khi đến các cơ sở điều trị, chủ yếu được chăm sóc về thuốc điều trị. Hơn nữa những nghiên cứu trước chủ yếu đề cập tới tỷ lệ tăng huyết áp và yếu tố ảnh hưởng đến tăng huyết áp nhưng vấn đề chăm sóc của người bệnh còn hạn chế. Do vậy, chúng tôi tiến hành nghiên cứu này nhằm mô tả thực trạng chăm sóc người bệnh tăng huyết áp điều trị tại Bệnh viện C Đà Nẵng.

II. ĐỐI TƯỢNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

2.1. Đối tượng nghiên cứu: - Tất cả người bệnh được chẩn đoán tăng huyết áp, bao gồm 97 điều trị tại Khoa Nội Tim mạch và 42 điều trị tại Khoa Nội tiết - Lão khoa tham gia trả lời phỏng vấn.

- Tiêu chuẩn loại trừ: Những người bệnh rối loạn tâm thần, sa sút trí tuệ, chấn thương sọ não; người bệnh không tự nguyện tham gia nghiên cứu.

2. Phương pháp nghiên cứu: nghiên cứu mô tả, cắt ngang.

- Thời gian nghiên cứu: từ tháng 4/2011 đến tháng 10/2011

- Địa điểm: Khoa Nội Tim mạch và Khoa Nội tiết- Lão khoa, Bệnh viện C Đà Nẵng.

- Thu thập số liệu: Bộ câu hỏi được thiết kế sẵn dựa trên mục tiêu nghiên cứu có tham khảo thêm các tài liệu về chế độ điều trị, ăn uống, và nghỉ ngơi cho người bệnh tăng huyết áp. Phỏng vấn đối tượng được chọn vào nghiên cứu bằng mẫu phiếu in sẵn.

- Xử lý số liệu: sử dụng phần mềm SPSS 13.0

III. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU

Bảng 3.1: Thực trạng người bệnh cao tuổi tăng huyết áp được chăm sóc về theo dõi huyết áp và thực hiện thuốc

Thực trạng chăm sóc		Trả lời			
		Có		Không	
		n	%	n	%
Theo dõi huyết áp	Biết chỉ số huyết áp	122	87,8	17	12,2
	Theo dõi huyết áp theo giờ nhất định	117	84,2	22	15,8
	Đo huyết áp trước khi dùng thuốc	105	75,5	34	24,5
	Đo huyết áp sau khi dùng thuốc	47	33,8	92	66,2
Thuốc theo y lệnh	Hướng dẫn sử dụng thuốc theo y lệnh	123	88,5	16	11,5
	Được uống thuốc hạ huyết áp hàng ngày	130	93,5	9	6,5

Bảng 3.2. Thực trạng người bệnh cao tuổi tăng huyết áp được chăm sóc về theo dõi số lần đo huyết áp

Số lần được đo huyết áp	n	%
01 lần	111	79,9
02 lần	23	16,5
>= 03 lần	05	3,6

Bệnh viện Trung ương Huế

Bảng 3.3: Thực trạng người bệnh cao tuổi tăng huyết áp được chăm sóc về chế độ nghỉ ngơi, chế độ ăn, và phòng ngừa biến chứng

Thực trạng chăm sóc		Trả lời			
		Có		Không	
		n	%	n	%
Chế độ nghỉ ngơi	Chế độ nghỉ ngơi tại giường khi bị tăng huyết áp	132	94,9	7	5,1
	Vận động nhẹ nhàng	115	82,7	24	17,3
	Tránh những xúc động mạnh	120	86,3	19	13,7
	Chăm sóc khi bị đau đầu, hoa mắt	137	98,6	2	1,4
Chế độ ăn	Hướng dẫn ăn nhạt	119	85,6	20	14,4
	Chế độ ăn hạn chế chất béo	133	95,7	6	4,3
	Chế độ ăn hạn chế phù tạng	132	94,9	7	5,1
	Chế độ ăn nhiều rau quả	136	97,8	3	2,2
	Chế độ ăn hạn chế chất kích thích	130	93,5	9	6,5
Phòng ngừa biến chứng	Hướng dẫn phòng ngừa biến chứng của tăng huyết áp	98	70,5	41	29,5

Bảng 3.4: Giá trị trung bình, độ lệch chuẩn, mức độ của thực trạng người bệnh tăng huyết áp được chăm sóc (n=139)

Biến số	Phạm vi	$\bar{X}$	SD	Thể hiện
Thực trạng chăm sóc người bệnh cao tuổi tăng huyết áp	19 – 38	35,52	5,96	Trung bình

Bảng 3.5: Phân bố quan điểm của người bệnh tăng huyết áp được chăm sóc về theo dõi huyết áp, dùng thuốc hạ huyết áp

Thực trạng chăm sóc		Quan điểm (%)				
		Rất cần thiết	Cần thiết	Trung lập	Không cần thiết	Rất không cần thiết
Theo dõi huyết áp	Theo dõi huyết áp hàng ngày	27,3	70,5	2,16	0,0	0,0
	Biết chỉ số huyết áp sau mỗi lần điều dưỡng đo	52,5	40,1	7,4	0,0	0,0
	Có triệu chứng hoa mắt, chóng mặt, nhức đầu	21,6	73,4	5,0	0,0	0,0
Dùng thuốc hạ huyết áp	Uống thuốc hạ huyết áp hàng ngày	59,7	35,3	5,0	0,0	0,0
	Biết tác dụng của từng loại thuốc	52,5	41,0	6,5	0,0	0,0

Bảng 3.6: Phân bố quan điểm của người bệnh tăng huyết áp được chăm sóc về chế độ nghỉ ngơi, chế độ ăn, và cách phòng ngừa biến chứng

Thực trạng chăm sóc		Quan điểm (%)				
		Rất cần thiết	Cần thiết	Trung lập	Không cần thiết	Rất không cần thiết
Chế độ nghỉ ngơi	Nghỉ ngơi tại giường khi bị tăng huyết áp	23,0	70,5	4,3	2,2	0,0
	Chăm sóc tại giường trong thời gian nằm viện	15,1	13,0	16,5	55,4	0,0
Chế độ ăn	Chế độ ăn hạn chế muối	20,1	73,4	5,8	0,7	0,0
Phòng ngừa biến chứng	Khám kiểm tra định kỳ tại bệnh viện	24,5	71,2	4,3	0,0	0,0
	Cung cấp các kiến thức để phòng tai biến của tăng huyết áp	23,1	74,8	1,4	0,7	0,0
	Quan trọng cần điều trị và chăm sóc tại bệnh viện	15,8	44,6	34,5	5,1	0,0

Bảng 3.7: Phân bố quan điểm của người bệnh tăng huyết áp được chăm sóc về vai trò của điều dưỡng trong chăm sóc

Thực trạng chăm sóc		Quan điểm (%)				
		Rất cần thiết	Cần thiết	Trung lập	Không cần thiết	Rất không cần thiết
Vai trò của ĐD	Quan trọng trong chăm sóc người bệnh tăng huyết áp	19,4	32,4	43,9	4,3	0,0

Bảng 3.8: Giá trị trung bình, độ lệch chuẩn, mức độ về quan điểm của người bệnh cao tuổi tăng huyết áp được chăm sóc (n=139)

Biến số	Phạm vi	$\bar{X}$	SD	Thể hiện
Quan điểm của người bệnh cao tuổi tăng huyết áp được chăm sóc	12 - 60	45,44	5,376	Cao

IV. BÀN LUẬN

Kết quả của nghiên cứu chỉ ra rằng, thực trạng chăm sóc người bệnh tăng huyết áp ở mức độ trung bình ($\bar{X} = 35,52$, $SD = 5,96$).

Hầu hết người bệnh điều trị tại khoa đều được dùng thuốc hạ huyết áp hàng ngày, họ cũng được hướng dẫn sử dụng thuốc theo y lệnh của thầy thuốc và được hướng dẫn nghỉ ngơi tại giường khi bị tăng huyết áp. Điều này cho thấy rằng người

bệnh được quan tâm và chăm sóc về mặt điều trị bệnh là khá tốt.

Tuy nhiên vẫn còn có những mặt chưa tốt: có 24,5% người bệnh còn chưa được kiểm tra huyết áp trước khi sử dụng thuốc hạ áp và 66,2% người bệnh không được kiểm tra huyết áp sau sử dụng thuốc.

Các vấn đề cần hướng dẫn cho người bệnh như chế độ nghỉ ngơi, vận động và chế độ ăn uống cũng được quan tâm. Tuy nhiên do số lượng người bệnh

Bệnh viện Trung ương Huế

tăng huyết áp nằm điều trị tại khoa còn đông và một điều dưỡng phải chăm sóc nhiều người bệnh do đó vấn đề về thuốc và kiểm tra chỉ số huyết áp thường được thực hiện 1 lần (chiếm 79,9%) vào đầu giờ sáng của các ngày. Hơn nữa có thể do áp lực công việc cũng làm cho người điều dưỡng không có thời gian nói chuyện nhiều với người bệnh để lắng nghe và hướng dẫn cụ thể cho từng người bệnh về chế độ vận động và ăn uống khi bị bệnh tăng huyết áp. Kết quả của nghiên cứu này là phù hợp với nghiên cứu của Whelton và cộng sự chỉ ra rằng không chỉ có dùng thuốc hạ huyết áp mà lối sống, chế độ ăn uống và nghỉ ngơi cũng có ảnh hưởng rất lớn đến việc kiểm soát tăng huyết áp, đó là những việc người bệnh có thể thực hiện được để giảm huyết áp [7].

Kết quả của nghiên cứu chỉ ra rằng người bệnh tăng huyết áp đa số đều cho rằng việc theo dõi huyết áp hàng ngày, việc dùng thuốc hạ áp theo y lệnh của thầy thuốc và việc hiểu biết tác dụng của từng loại thuốc trước khi dùng là cần thiết. Hơn thế nữa, họ cũng thấy rằng việc hướng dẫn chế độ ăn nhạt, ăn nhiều rau quả và hạn chế chất béo là rất cần thiết trong kiểm soát bệnh tăng huyết áp. Tuy nhiên, việc kiểm soát bệnh tăng huyết áp cũng còn phụ thuộc vào chế độ vận động và nghỉ ngơi, việc tái khám định kỳ theo hướng dẫn của thầy thuốc để phòng tránh các biến chứng nguy hiểm của bệnh tăng huyết áp cũng được người bệnh nhận thấy là cần thiết. Kết quả này có thể được giải thích do trong nghiên cứu này hơn một nửa số người bệnh thuộc nhóm tuổi từ 60 đến 70, đa số người bệnh có thu nhập bình quân đầu người trên tháng lớn hơn 750.000 VNĐ và 100% người bệnh đã lập gia đình, do đó mặc dù mức thu nhập đó là không lớn tuy nhiên người bệnh sống cùng vợ hoặc chồng và con cái nên các thành viên trong gia đình có điều kiện quan tâm chăm sóc. Hơn nữa nhóm tuổi từ 60 đến 70 vẫn còn khá minh mẫn và có sức khỏe hơn nhóm tuổi khác để tự chăm sóc bản thân và kiểm soát bệnh tăng huyết áp. Có đến hơn một nửa số người bệnh được chẩn đoán tăng huyết áp trong khoảng thời gian từ 1 đến 5 năm điều này cho thấy người bệnh là những người mới được phát hiện tăng huyết áp

nên họ cần được cung cấp thông tin về bệnh và cách kiểm soát huyết áp là rất cần thiết. Hơn thế nữa chỉ có khoảng 17,3% người bệnh có trình độ từ đại học trở lên còn lại khoảng 74,8% có trình độ từ cấp 3 trở xuống do đó có thể có những hạn chế trong việc hiểu biết về bệnh tăng huyết áp và những vấn đề có liên quan trong việc kiểm soát tăng huyết áp. Có thể đó là những lý do cho thấy người bệnh cần được điều dưỡng và thầy thuốc quan tâm và chăm sóc nhiều hơn nữa trong việc kiểm soát huyết áp của họ. Kết quả của nghiên cứu này cũng phù hợp với kết quả nghiên cứu của Whelton và cộng sự. Whelton cũng chỉ ra rằng để giúp người bệnh có được lối sống có ích trong kiểm soát tăng huyết áp, người điều dưỡng cần có lòng nhiệt tình, kiên thúc và dành nhiều thời gian để nói chuyện với người bệnh và gia đình người bệnh [7]

V. KẾT LUẬN

Qua nghiên cứu, chúng tôi rút ra các kết luận sau:

- Có tới 87,8% số người bệnh biết chỉ số huyết áp của mình.

- Có 93,5% người bệnh được dùng thuốc hạ huyết áp hàng ngày và 88,9% được hướng dẫn sử dụng thuốc điều trị theo đúng y lệnh của thầy thuốc.

- Có đến 86,7% số người bệnh được điều dưỡng hướng dẫn thực hiện chế độ nghỉ ngơi tại giường ngay khi huyết áp tăng.

- Tỷ lệ người bệnh được kiểm tra huyết áp trước khi dùng thuốc là 75,5% tuy nhiên tỷ lệ được kiểm tra huyết áp sau 15 phút dùng thuốc lại chỉ có 33,8%.

- Khoảng 70% số người bệnh được hướng dẫn về chế độ ăn uống, vận động, tránh những căng thẳng thần kinh, và phòng ngừa các biến chứng của tăng huyết áp.

- Khoảng 90% người bệnh cho rằng việc uống thuốc hạ huyết áp hàng ngày là cần thiết.

- Có khoảng 80% người bệnh cho rằng việc nằm nghỉ ngơi tại giường khi bị tăng huyết áp là cần thiết.

- Chỉ gần 60% số người bệnh cho rằng điều dưỡng có vai trò cần thiết trong việc chăm sóc người bệnh tăng huyết áp.

- Gần 90% số người bệnh cho rằng khi có triệu chứng hoa mắt, chóng mặt, nhức đầu việc cần thiết điều dưỡng cần kiểm tra huyết áp.

- Trên 90% người bệnh cho rằng điều dưỡng cần cung cấp các kiến thức đề phòng tai biến của tăng huyết áp.

- Việc kiểm tra huyết áp định kỳ tại bệnh viện cũng được gần 90% số người bệnh được hỏi cho là cần thiết.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. B.T.L (2007), “Hai mươi năm qua, thế giới có 1 tỷ người bị cao huyết áp” www.nld.com.vn/tintuc/home Retrieved August 18, 2007.
2. Thông tin tim mạch học Medic, www.medic.com.vn/.
3. Trương Quang Bình, Tăng huyết áp, www.medi-net.hochiminhcity.gov.vn
4. Nguyễn Lâm Việt, Tăng huyết áp: vấn đề được quan tâm, www.suckhoedoisong.vn.
5. Huỳnh Văn Minh và cộng sự (2008), “Khuyến cáo 2008 của hội Tim mạch học Việt Nam về chẩn đoán và điều trị tăng huyết áp ở người lớn”, *Khuyến cáo 2008 về các bệnh Tim mạch và chuyển hóa*, tr. 235-291.
6. Nguyễn Hữu Đức, Về thuốc điều trị tăng huyết áp, Y Khoa Net, Từ website http://www.ykhoanet.com/duoc/sudungthuoc/27_099.htm.
7. Whelton P. K., Appel L. J., Espeland M. A et al. (1998), Sodium reduction and weight loss in the treatment of hypertension in older persons: a randomized controlled trial of nonpharmacologic interventions in the elderly (TONE). TONE Collaborative Research Group, *JAMA*, 279, pp.839-46.